

Plózer István:

A hévizi tó kráterének forrásbarlangja

Mint az Árvíz és Belvizvédelmi Központi Szervezet hivatásos buvárai már 1972-ben végeztünk felmérő és megfigyelő munkákat a hévizi tó kráterében.

A másfél hónapos munka alatt nem sikerült bejutni a forrásbarlangba, mivel rendkívül nagy mennyiségű törmelék torlaszolta el a nyílást és e törmelékek között áramlott ki a 38,8 C⁰-os, kristály tiszta viz. Akkor a munkát a régebben történt kettős buvár haláleset és a mozgó iszaplejtő figyelembevételével, életvédelmi és forrásvédelmi szempontok miatt leállították.

1975. február 3-tól 7-ig, egy újabb munka kapcsán pontosan felmértük a kráter meredek falát. Közben megvizsgáltuk a 38 méter mély forrás állapotát, mely időközben teljesen átrendeződött, s így arra az elhatározásra jutottunk, hogy megpróbálunk behatolni a nyíláson.

Az 1972-es vizsgálatok során megfigyeltük, hogy a homokkőben álló barlang bemeneti nyílása 3 méter széles 0,6-0,8 m magas volt, amely beljebb megemelkedett és kissé összehűszűkült. A jelenlegi állapotban a törmelékek között két egymás melletti 50 x 60 cm átmérőjű nyíláson át áramlik ki a viz. Ha az egyik oldalt lefogtuk, akkor a másikon nagyobb erővel - mintegy szelepen keresztül - távozott a lefogott viz, így nem kellett oly nagy erőt kifejteni a behatoláshoz. Ennek számításba vétele nagyon fontos volt számunkra, mivel a meleg viz és az 5 at nyomás nagyon igénybe vette szervezünket, így minden fölösleges erő kifejtés csak a szervi bal esetek nagyságát növelte volna.

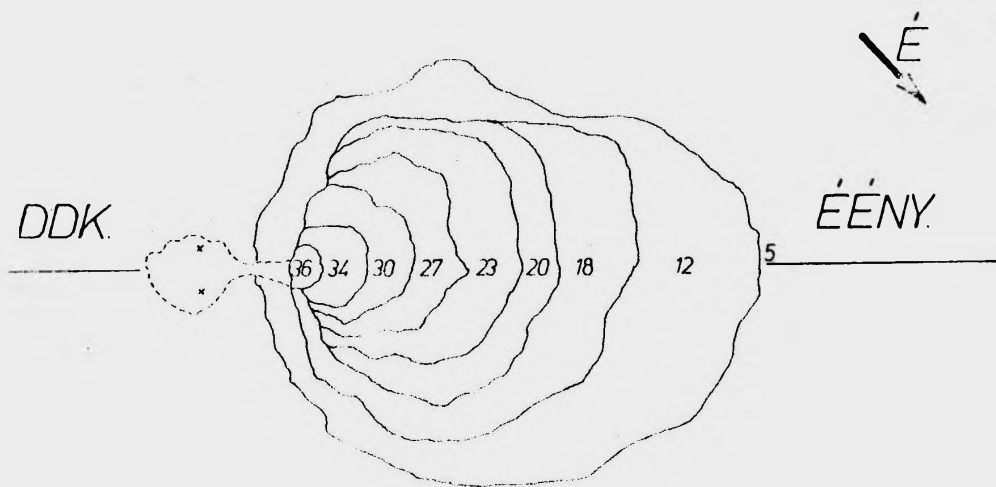
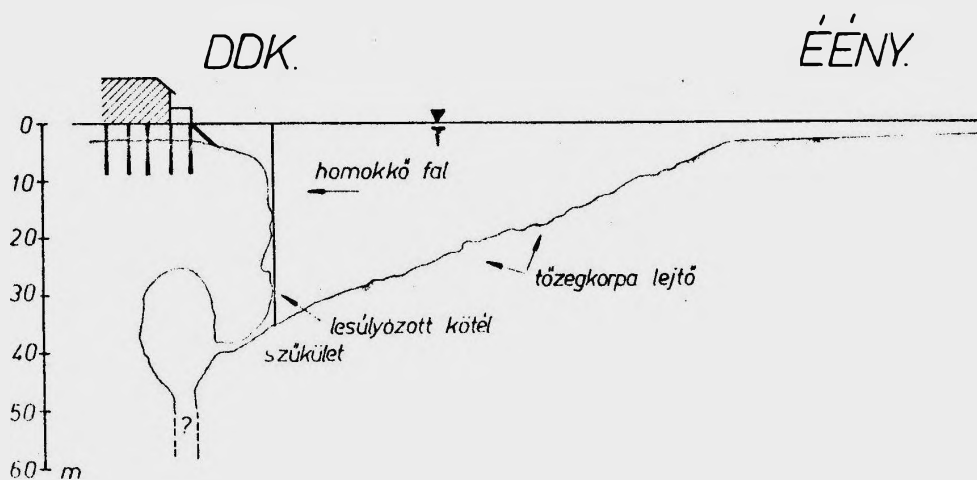
1975. február 10-én reggel 9 órakor Csávosi Lajos barátommal együtt merültünk le a forráshoz. Felszerelésük a következő volt:

2 db 2 x 9 l-es francia légzőkészülék, 170 at nyomásra feltöltve

2 db Scubopro Mark VII audio reserves szájreduktor

6721

A Hévízi-tó kráterének forrásbarlangja

— A forrásbarlangban levő
 * kráternyílások körülbelüli
 helye

0 10 20 30 40 50 m

35 Vizmélység

PLŐZÉR István
 1925 február 10

- 2 db Souper Lourmais neoprén ruha
- 2 db mentőmellény
- 2 db nagy fényerejű lámpa
- 45 m perlonzsinór, vízhatlan órák és mélységmérő.

Az előző heti méréseknél használt lesulyozott kötélhez kötöttük az orsóra tekert zsinór végét. Az előre megbeszélte terv szerint 3 perc lassu beuszás után visszafordulunk, még akkor is, ha nem érünk a zsinór végére. E lassu behatolás tervezésére azért volt szükség, mert eddig nem ismertünk még ilyen homokkőben álló barlangot, melyben aktiv vízfolyás van, s így az omlásveszély miatt figyelniünk kellett a barlang mennyezetét. Egy omlás, mely elzárja a visszautat, mind a kettőnkre végzetes lehetett volna, mivel levegőkészletünk ebben a mélységben csak 25-30 percre volt elég. A biztosító buvár pedig ilyen esetben egyáltalában nem tud segíteni.

Némi ügyeskedéssel bemásztam a szűk nyíláson, majd a folyosó bal oldalára huzódtam. Mivel a nyílást itt teljes keresztmetszetben elzárta a fa és kötőrmelék, így vizmozgást nem tapasztaltam. Ezután Lajos barátom beadta az orsót és beuszott mellém.

Lassan kezdtünk előre uszni, miközben minden porcikánkkal figyeltünk. A bejárattól 5 méterre a járat hirtelen kitágult és eltűnt a semmiben. A megdöbbenéstől hirtelen nem értettem meg, hogy hol vagyok, de lassan lámpáink fényében felderengett egy agyagnyereg, melynek két oldalán egy-egy tölcsér alakú nyílás sötétlett. Később jobban odafigyelve észrevettem, hogy a tuloldal és a mennyezet is látszik egészen halványan. A 40 m mélységben nyíló járatban hasalva figyeltük a termet, melyben a legérdekesebb az volt, hogy a falakat mindenütt sötétszürke agyag borította. Feltehető, hogy egy vető miatt adódott így, s megbolygatni nem akartuk, mivel az esetleg befolyásolhatta volna a forrás vízhozamát. A sötétszürke agyagról nagyon kevés fény verődik vissza, így a korábbi méréseim tapasztalatait felhasználva, 30-40%-al kisebb értékeket vettem a terem méreteinek meghatározására. Így a terem nagyságát 15 x 15 méterre becsültem. Fel-

6721

tehetően a víz két tölcésáralaku nyílásból tör elő, ezek becsült mélysége (ameddig le lehetett látni benne) 14-18 m volt.

Az a nyílás, melyben tartózkodtunk, már alkalmas arra, hogy egy vízhozam és vízhőmérsékletet mérő műszeregységet lehessen beépíteni, mivel keresztmetszete majdnem kör alakú, s területe kb. 3-3,5 m².

A hatodik perc leteltével kiusztunk a nyílásból, s a mérülés 20. percéig a forrásnyílás környezetét vizsgáltuk, majd a zsinórt lekötve a felszínre usztunk.

Régi és jelenlegi megfigyeléseim szerint a forrás vízhozamát befolyásolhatja a barlang nyílásában felhalmozódott kő, beton és fatörmelék, melyek mintegy folytásként csökkentik a kifolyó víz mennyiségét.

Kutatásainkat, a munkahelyi utasításban foglalt életvédelmi intézkedések betartása mellett tovább kívánjuk folytatni, s arról részletesen beszámolni.